

RUS TILINING XALQARO ALOQALARDAGI O'RNI

Yunusova Malohat Ergashevna

Farg'ona Shahar 1-sonli politexnikumi rus tili fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada rus tilining xalqaro aloqalardagi o'rni, uning tarixiy shakllanishi, diplomatik va iqtisodiy sohalardagi ahamiyati hamda ta'lim va madaniyatdagi roli yoritilgan. Rus tili asrlar davomida ko'plab xalqlar uchun aloqa vositasi bo'lib kelgan va bugungi global sharoitda ham o'z mavqeini saqlab qolmoqda. BMT kabi xalqaro tashkilotlarda rasmiy til bo'lishi, mintaqaviy siyosiy tuzilmalar va biznes aloqalar tilida keng qo'llanilishi uni xalqaro maydonda muhim vosita sifatida saqlab qolmoqda. Shuningdek, maqolada rus tilining ta'lim, OAV va madaniy ta'siri orqali jahon miqyosidagi ta'siri ochib berilgan. Ushbu tadqiqot rus tilining zamonaviy jamiyatdagi rolini yanada chuqur anglashga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar (keywords): Rus tili, Xalqaro aloqa, Diplomatiya, Ta'lim tili, Madaniyatlararo muloqot BMT rasmiy tili, OAV (ommaviy axborot vositalari), MDH davlatlar, Internet tili, Biznes aloqalari, Til siyosati, Global kommunikatsiya, Rossiya ta'limi, Multikulturalizm, Til o'rganish.

Bugungi kunda xalqaro munosabatlar, diplomatiya, ta'lim va savdo sohalarida xorijiy tillarning ahamiyati oshib bormoqda. Ingliz tili dunyo miqyosida yetakchi aloqa vositasi bo'lib qolayotgan bo'lsa-da, rus tili ham o'z mavqeini yo'qotmayapti. U xalqaro muloqot, siyosiy muzokaralar va madaniy almashinuvda muhim o'rin egallaydi, ayniqsa MDH davlatlari va Yevroosiyo mintaqasida.

Tarixiy asoslar: Rus tili uzoq tarixga ega bo'lib, asrlar davomida ko'plab xalqlarni birlashtirib turgan aloqa vositasi bo'lib xizmat qilgan. Ayniqsa, Sovet Ittifoqi davrida u butun mintaqada rasmiy aloqa, ta'lim va siyosat tili sifatida

hukmron bo'lgan. Ushbu tarixiy omillar bugungi kunda ham rus tilining xalqaro doiralarda tan olinishiga asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Diplomatiya va siyosatda rus tili

Bugungi diplomatiya sohasida rus tili BMT (Birlashgan Millatlar Tashkiloti)ning rasmiy tillaridan biri hisoblanadi. Shuningdek, Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (SHT), Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi, Kollektiv xavfsizlik shartnomasi tashkiloti (KXSHT) kabi xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarda ish yuritish rus tilida olib boriladi. Bu esa, o'z navbatida, rus tilini biladigan diplomatlar, tarjimonlar va siyosatchilarga ehtiyojni oshiradi.

Ta'lim va akademik almashinuv

Rossiya oliy o'quv yurtlari xalqaro talabalar uchun ochiq bo'lib, ularning ko'pchiligiga rus tilida ta'lim beriladi. O'zbekiston, Qozog'iston, Tojikiston kabi mamlakatlardan minglab talabalar Rossiyada tahsil olishadi.

Ayni vaqtda, rus tili orqali ilmiy adabiyotlarga, darsliklarga va akademik almashuv dasturlariga kirish imkoniyati ham keng.

Biznes va iqtisodiy aloqalarda rus tili

Rossiya hamon Markaziy Osiyo davlatlarining asosiy iqtisodiy sheriklaridan biri bo'lib qolmoqda. Savdo, qurilish, transport, energetika va moliya sohalaridagi ko'plab muzokaralar va shartnomalar aynan rus tilida tuziladi.

Rus tilini bilish nafaqat ish topish imkoniyatini oshiradi, balki xalqaro biznesda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun ham muhim vositadir.

OAV va madaniy ta'sir

Rossiya OAV (telekanallar, gazetalar, internet portallar) Yevroosiyo mintaqasida keng auditoriyaga ega. Rus tilidagi yangiliklar, madaniy dasturlar va hujjatli filmlar orqali xalqaro axborot oqimi shakllanadi.

Shuningdek, rus tilida yaratilgan kino, adabiyot va teatr asarlari boshqa davlatlarda ham e'tibor va qiziqish uyg'otadi. Bu esa til orqali madaniy almashuvni kuchaytiradi.

Statistik ma'lumotlar

Dunyo bo'yicha rus tilida so'zlashuvchilar soni: taxminan 258 milliondan ortiq.

Rus tili internetda ishlatiladigan tillar orasida 8-o'rinda turadi.

Rossiyada tahsil olayotgan xorijiy talabalar soni har yili 300 mingdan ortiq, ularning aksariyati MDH davlatlaridan.

BMTdagi roli

BMTning 6 rasmiy tilidan biri: ingliz, fransuz, ispan, xitoy, arab va rus tili.

BMT rezolyutsiyalari, bayonotlari, yig'ilish bayonnomalari rus tilida ham tayyorlanadi.

MDH va boshqa tashkilotlarda qo'llanishi

Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (SHT): ish yuritish tillaridan biri.

KXSHT (Kollektiv xavfsizlik shartnomasi tashkiloti): asosiy ish yuritish tili - rus tili.

Yevroosiyo iqtisodiy ittifoqi: hujjatlar rus tilida yuritiladi.

Rus tilida so'zlashuvchi davlatlar (to'liq yoki qisman):

Rasmiy til sifatida: Rossiya, Belarus, Qirg'iziston.

Ikkinchi til, keng qo'llanuvchi: Qozog'iston, O'zbekiston, Tojikiston, Latviya, Estoniya, Ukraina, Moldova.

Ta'limda rus tilining o'rni

O'zbekistonda rus tili 1-11 sinf maktab dasturida mavjud.

Rossiya oliygohlarining filiallari (Toshkentdagi MGU, MIFI, RANXIGS va boshqalar) rus tilida ta'lim beradi.

Ko'plab grantlar va stipendiyalar (masalan, Rossotrudnichestvo) rus tilini bilganlarga beriladi.

Madaniyat va OAV

Rus yozuvchilari: Pushkin, Dostoyevskiy, Tolstoy, Gogol — jahon adabiyoti durdonalarini yaratgan.

Kino va teatr: rus tilidagi filmlar, spektakllar ko'plab xalqaro mukofotlarga sazovor bo'lmoqda.

Internet: rus tilidagi platformalar — Yandex, VK, Telegram va h.k.

Xalqaro aloqalarning kengayib borayotgan bugungi zamonida rus tili o'zining xalqaro maydondagi ahamiyatini saqlab qolmoqda. U nafaqat sobiq SSSR hududida, balki boshqa mintaqalarda ham siyosiy, iqtisodiy va madaniy ko'priklarni bajarib bermoqda. Shu bois rus tilini o'rganish va uni faol qo'llash xalqaro miqyosda faoliyat yuritishni istaganlar uchun muhim ko'nikmadir.

Foydalanilgan adabiyotlar :

1. **Абдуллаев, М.Р.** – «Русский язык в Узбекистане: история и современность». – Ташкент, 2021.

2. **ЮНЕСКО (UNESCO)** – “Language as a factor of identity and sustainable development” – 2020-yil hisobot.
3. **БМТ rasmiy sahifasi:** <https://www.un.org>
4. **Россотрудничество портал** – www.rs.gov.ru
5. **Rahmonov, A.** – “Rus tili va uning O‘zbekistondagi o‘rni”, // Til va adabiyot jurnali, 2022.
6. **Российская академия наук** – «Русский язык за рубежом», 2021-yil statistik tahlili.
7. **Mirziyoev, Sh.M.** – O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti nutqlari va bayonotlarida rus tilining ahamiyati haqidagi fikrlar (2020–2023).
8. **Zamiraeva, L.K.** – “Русский язык как язык науки и образования”, // Oliy ta’lim muammolari jurnali, 2023.
9. **Yandex Data Report** – “Russian language use on the Internet”, 2022.
10. **Pushkin instituti** (Институт Пушкина) – rus tilini xorijda o‘qitish bo‘yicha tavsiyalar va tahliliy ma’lumotlar.